



OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

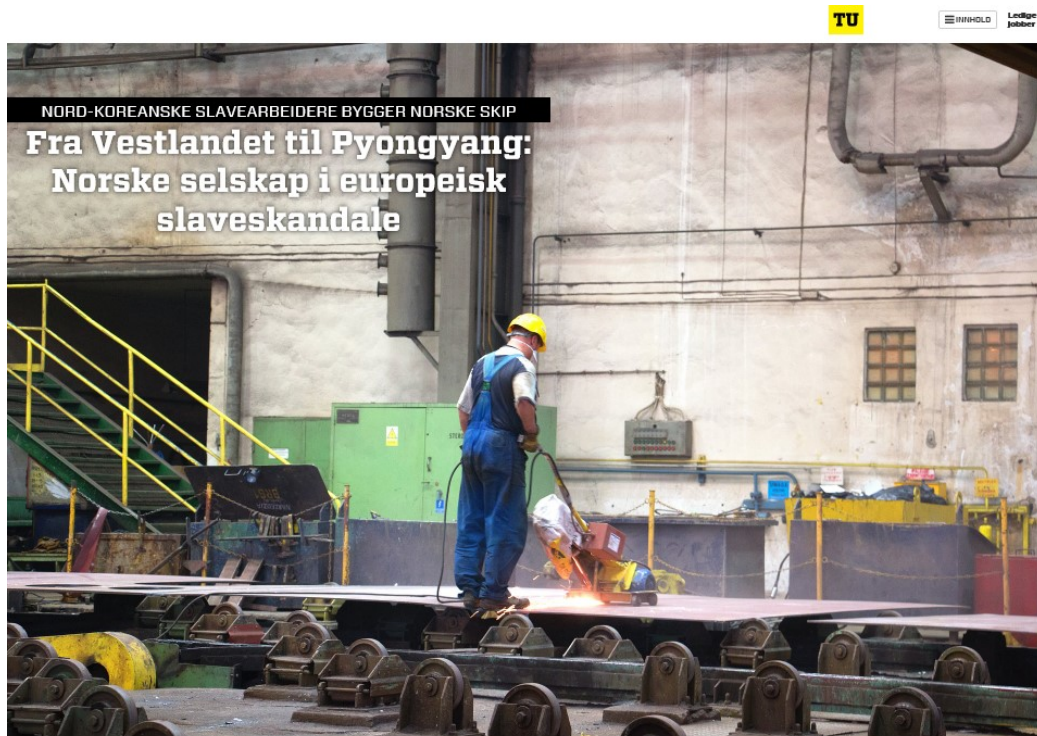
Ansvarlig næringsliv og aktsomhetsvurderinger

Nærings- og fiskeridepartementet, 13. mai 2019

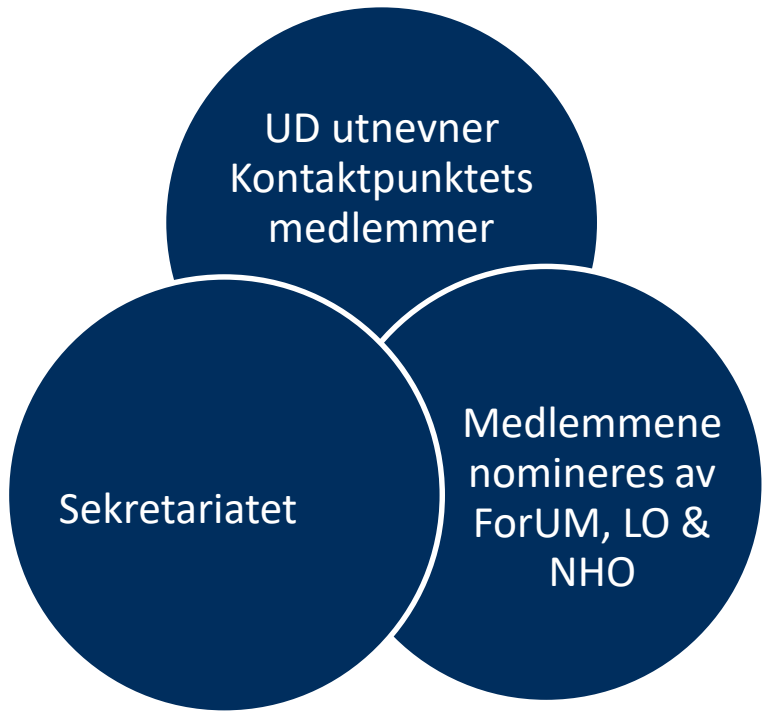
Frode Elgesem, leder av Kontaktpunktet



Ansvarlig næringsliv og omdømme



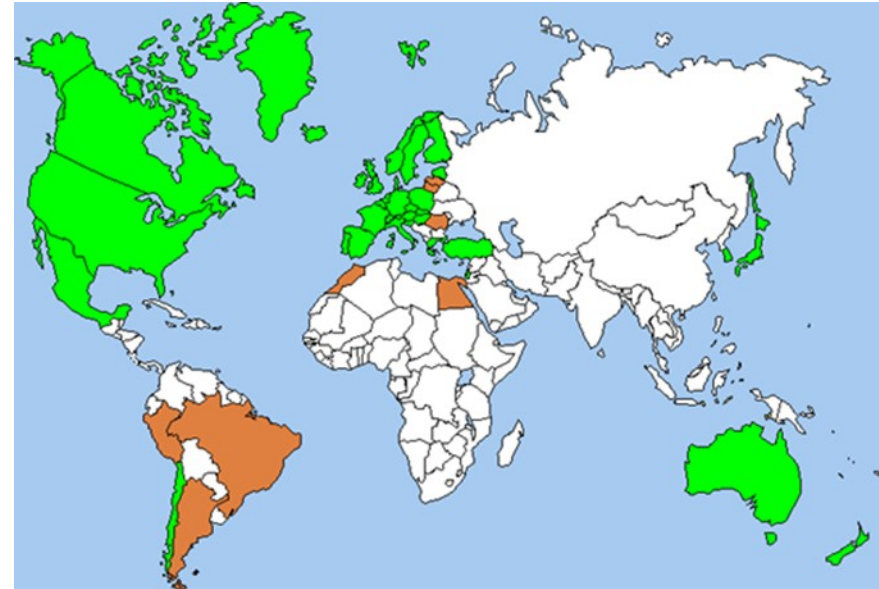
Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv - et uavhengig ekspertorgan



Kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv

3 hovedoppgaver

1. Fremmer OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap og gir veiledning i disse
2. Behandler klagesaker
3. Samarbeider internasjonalt med OECD sentralt og med andre kontaktpunkt
 - 36 medlemsland (grønt)
 - 12 samarbeidsland (oransje)
 - 48 land er tilsluttet retningslinjene



OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap

- Det bredeste sett av anbefalinger fra myndighetene til flernasjonale selskaper om hva som **forventes av et ansvarlig næringsliv**
 - eget kapittel om **meneskerettigheter**
 - ansvar for hele **verdikjeden**
 - krav til **aktsomhetsvurderinger**
- Samordnet med UNGP
- 48 land med kontaktpunkt



2018: Første klimarelaterte klagesak

ING innklaget til det nederlandske kontaktpunktet for brudd på OECDs retningslinjer med hensyn til miljø, klima og Parisavtalen.

Fra slutterklæring:

- For å etterleve OECDs retningslinjer må ING og andre kommersielle banker bestrebe seg på å formulere konkrete klimamål for sine finanstjenester der dette er relevant.
- Målene må samordnes med nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser, og blant disse er Parisavtalen den mest relevante.

OECDs retningslinjer – sentrale områder



Respekt
menneskerettigheter



Bevare miljøet



Ivareta
arbeidstakerrettigheter



Unngå korrupsjon og
smøring

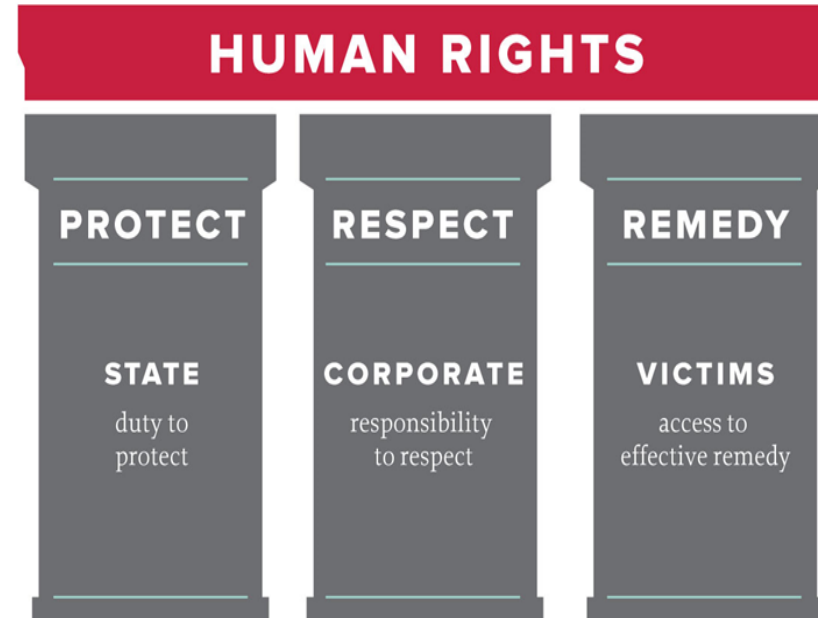
I tillegg har Retningslinjene kapitler om åpenhet, rapportering, forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning

FNs veiledende prinsipper	FNs Global Compact	OECDs retningslinjer
Menneske rettigheter	Menneske rettigheter	Menneske rettigheter
	Arbeidstaker rettigheter	Arbeidstakerrettigheter
	Miljø	Miljø
	Antikorrupsjon	Antikorrupsjon
		Forbruker rettigheter
		Åpenhet
		Teknologi
		Konkurranse
		Beskatning
		Vitenskap

UNGPs – tre pilarer

1. **Statenes plikt** til å beskytte menneskerettighetene
2. **Selskapers ansvar** for å respektere menneskerettighetene
3. Effektive **klageordninger**

THREE PILLARS of the UN GUIDING PRINCIPLES



Pilar II: Næringslivets ansvar for å respektere menneskerettighetene

- Ikke-rettslig, en standard for hvilke forventninger som stilles
- En global standard for *hvordan* selskaper bør opptre
- Går ved enkelte tilfeller utover kravene som nasjonal lovgivning stiller
- Næringslivets ansvar er *uavhengig* av om og hvordan statene oppfyller sine forpliktelser
- Særlig viktig i stater med svakt menneskerettighetsvern

FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter,
rapport til FNs generalforsamling:

Corporate human rights due diligence

Fra anbefalinger til stater:

“Using their role as economic actors to advance human rights due diligence, including by integrating human rights due diligence into the operations of State-owned enterprises and agencies that promote trade and investment, and into public procurement.”

Juli 2018

Hva gjør OECDs sektorveiledere unike?



Utvinningssektor



Konfliktmineraler



Matvare- og
landbruk



Tekstilsektoren



Finansnæringen

- ✓ Etterspørselsdrevet
- ✓ Støttet av 48 stater
- ✓ Utviklet gjennom flerpartsinitiativ, med ledende næringslivsaktører og berørte parter
- ✓ Fokus på hele verdikjeden

Regjeringens forventninger

- Vi forventer at norske selskaper med internasjonal virksomhet kjenner til og etterlever OECDs retningslinjer.
- Et sentralt element i retningslinjene er forventningen om at selskapene gjør aktsomhetsvurderinger for å unngå skade på mennesker, samfunn og miljø



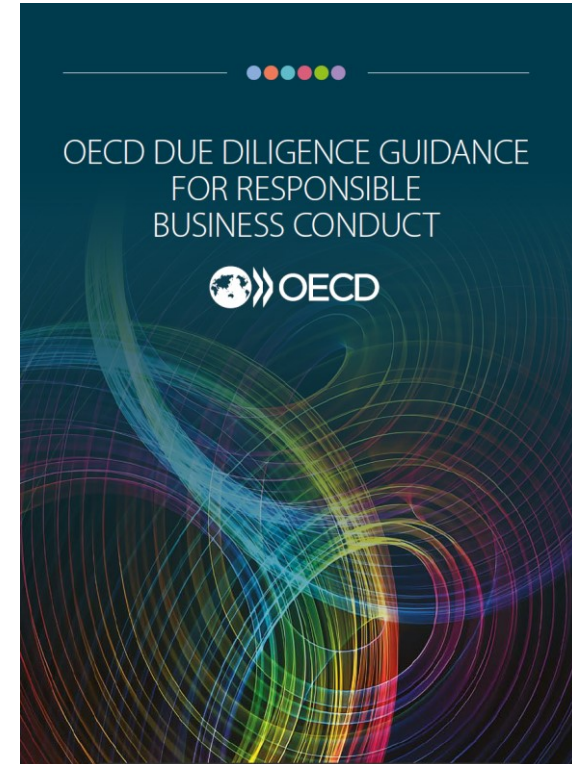
FN: Statseide selskaper bør være ledende

- Oppfordrer stater til å ta føring mht. ansvarlig næringsliv og starte med de selskaper som er nærmest – de statseide selskapene (FN 2016)
- Statlig eide selskaper forventes å lede an, men henger generelt etter mht. å ta i bruk aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter (FN 2018)

UN Working Group on Business and Human Rights

Aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv

- Banebrytende enighet om internasjonal standard
- Utarbeidet gjennom et flerpartsinitiativ: myndigheter, næringslivet, fagforeninger og sivilt samfunn.
- Norsk referansegruppe: myndigheter, IN, NHO, Etikkrådet, GIEK, IEH, Forum, Amnesty ga innspill til veilederen
- Samordnet med UNGP



Verktøy for risikobaserte aktsomhetsvurderinger

- kortere versjon på norsk

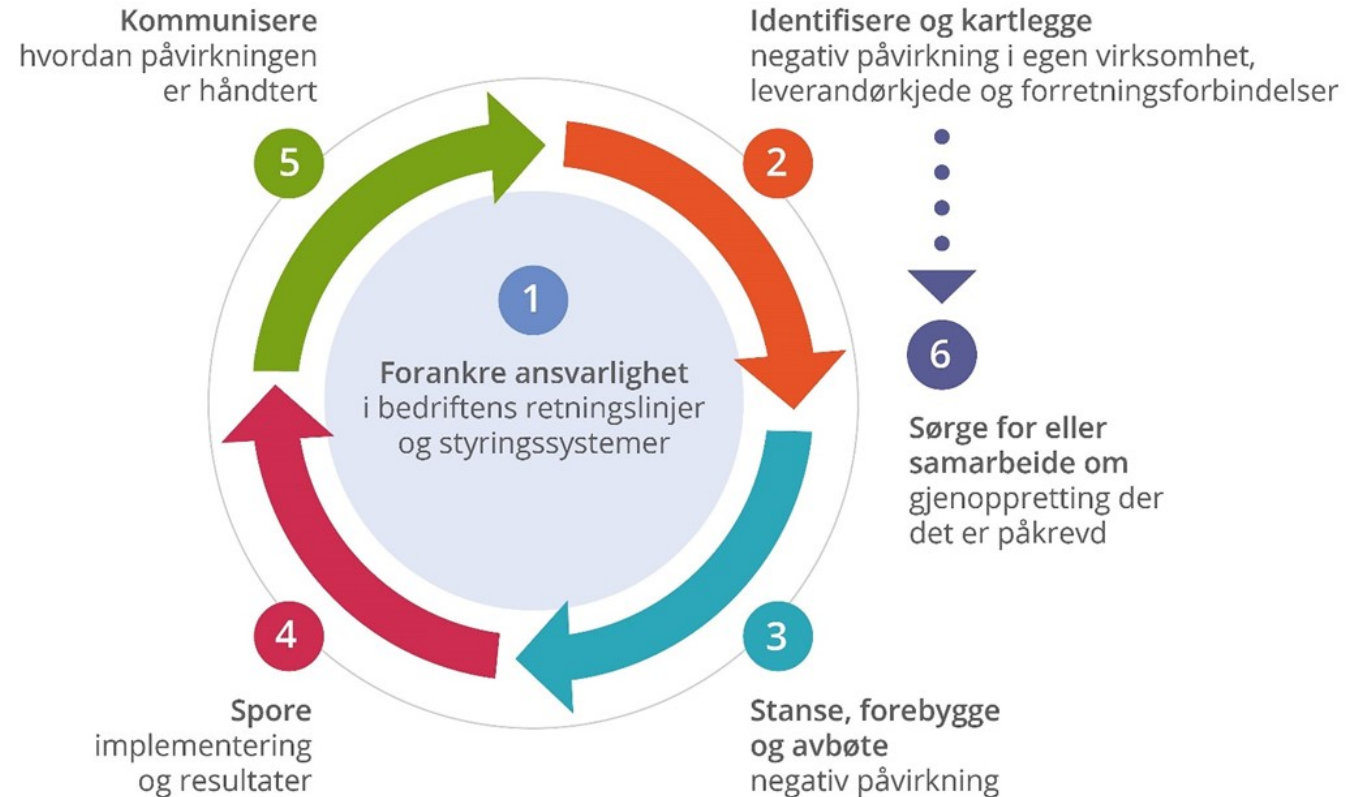
- Utarbeidet av Kontaktpunktet med bistand fra IEH, i samarbeid med referansegruppe: myndigheter, IN, NHO, Etikkrådet, GIEK, IEH, Forum, Amnesty
- Forord fra tre ministre



Negativ påvirkning og risiko – rett fokus utover

- Ikke risiko kun for egen virksomhet; finansiell risiko, omdømmerisiko, operasjonell risiko
- Risiko for virksomhetens mulige negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Aktsomhetsvurderinger





1. Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer

- **Forpliktelse for hele selskapet**
- Bør være godt forankret i selskapet:
 - Godkjent på øverste beslutningsnivå
 - Utarbeidet i samråd med relevant ekspertise
 - Uttrykker selskapets forventninger til ansatte og forretningspartnere
 - Offentlig tilgjengelig og kommunisert til alle relevante aktører – internt og eksternt
 - Integret i drift: prosedyrer, retningslinjer, manualer, opplæring etc.
 - sikre forankring i hele selskapet

Kartlegg og vurder negativ påvirkning/skade ut fra egen virksomhet, leverandørkjede og forretningsforbindelser

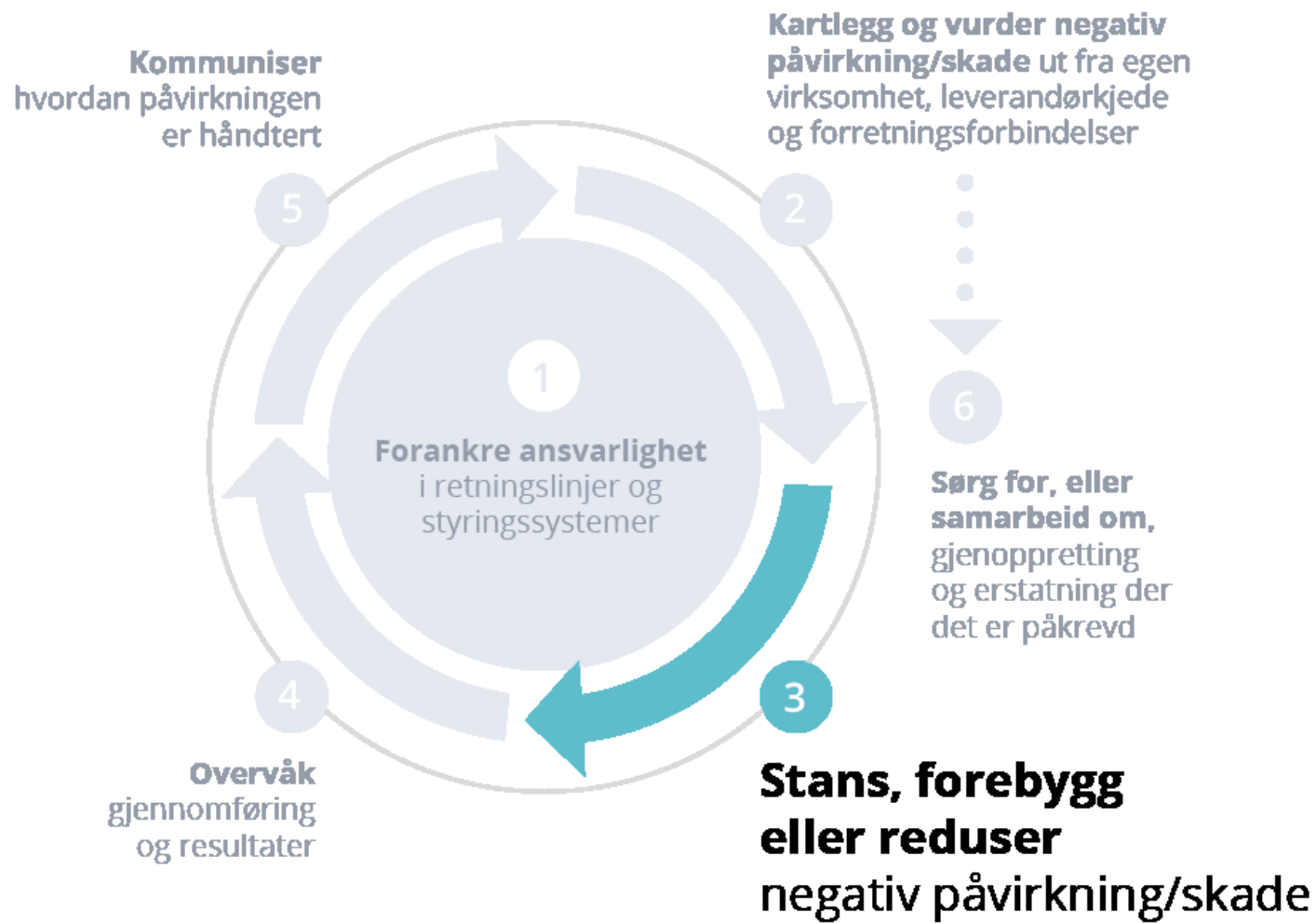
Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert



2. Kartlegg og vurder negativ påvirkning/skade ut fra egen virksomhet, leverandørkjede og forretningsforbindelser

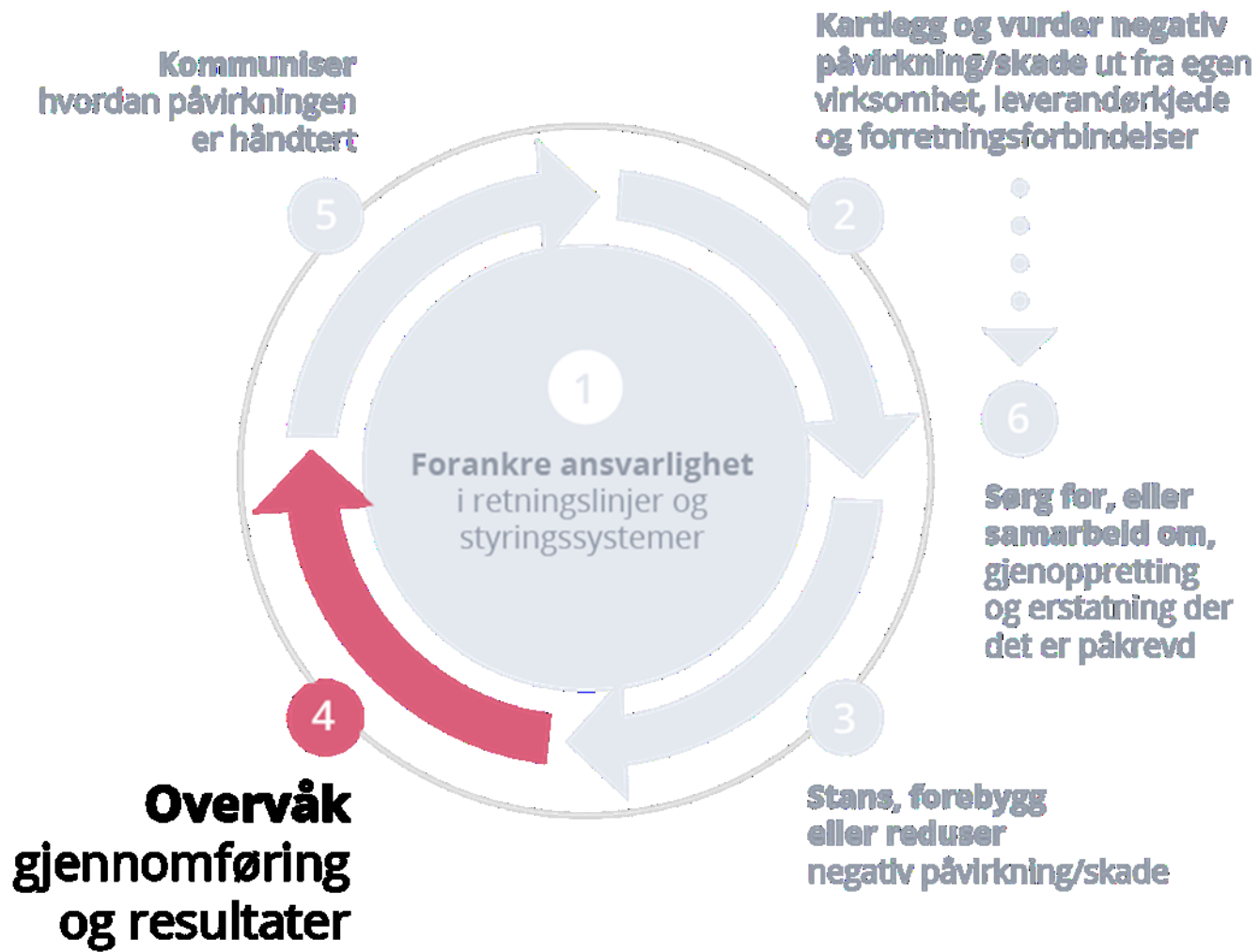
- Identifisere faktisk og potensiell/iboende risiko
- Hva er risikobildet?
- Hva er sannsynlig risiko?
F. eks: Hvilke menneskerettigheter? Hva slags miljøskade?
- Hvem er relevante stakeholdere? (Hvem berøres?)
- Hva? Hvor? Hvordan? Hvem? Hvorfor?

- Kan påvirke flere ting, men i praksis større risiko for å skade visse rettigheter → vies ekstra oppmerksomhet



3. Stans, forebygg eller reduser negativ påvirkning/skade

- Å håndtere funn fra kartleggingen – forbedringstiltak
- Type tiltak avhenger av påvirkningsmuligheten (leverage):
- Tiltak man har kontroll over – egen praksis
 - Endre egne rutiner og systemer
- Hvordan bruke påvirkningsmuligheten – forretningsforbindelser?
- Hvordan øke påvirkningsmuligheten – forretningsforbindelser?
 - Flerpartsinitiativ og bransjesamarbeid
- Trekke seg ut?



4. Overvåk gjennomføring og resultater

Oppfølgingen av om tiltakene har vært effektive, bør bygge på:

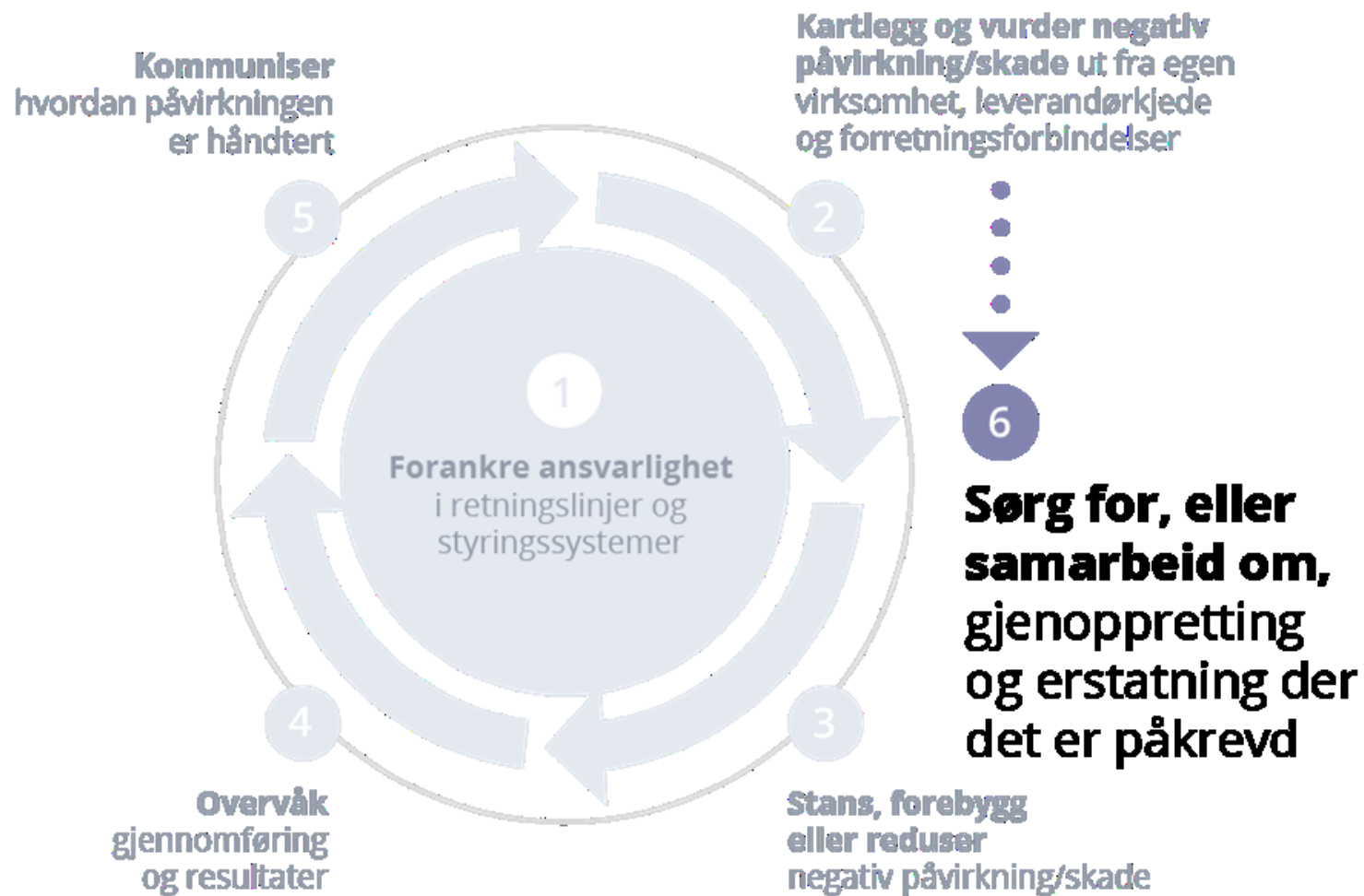
- Tilbakemeldinger fra interne og eksterne kilder
 - Stakeholder-konsultasjoner
- Har tiltakene fungert? Bedre resultater og forhold?
- Følge opp dialogen med berørte parter
- Rapporteringsrammeverk til hjelp

Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert



5. Kommuniser hvordan påvirkningen er håndtert

- Krav om åpenhet sentralt: «Know and Show» (vit og vis)
 - OECDs retningslinjer og UNGP
- **Uformell:** møter, dialog, konsultasjoner
- **Formell:** offentlig rapport
 - Integreres i årsrapport/egen rapport
 - Offentlig tilgjengelig
 - Ikke medføre risiko for berørte parter og medarbeidere



6. Sørg for, eller samarbeid om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd

- Ha prosesser for å *avhjelpe* negative konsekvenser på MR-området dersom de oppstår
- Et selskap som har forårsaket/bidratt til innvirkning på MR, bør sørge for **retten til å sikre klageadgang**
- Mulighet for å kunne varsle om negative forhold, uten risiko for part (eks. anonymt)

Eksempler på klagesaker i Kontaktpunktet: aktsomhetsvurderinger sentralt

Jijnjevaerie sameby vs. Statkraft

Selskapet er direkte involvert –
Forårsaket skade



Fivas vs. Norconsult

Selskapet medvirket til skade



NBIM vs. POSCO

Virksomheten er knyttet til/direkte
forbundet med skaden



Eksempler på klagesaker i andre kontaktpunkt

Bralima vs. Heineken

Urettmessige oppsigelser

Ikke utbetaling av lønn



BWI vs. FIFA

Brudd på migrantarbeideres
menneskerettigheter



Kurs i aktsomhetsvurderinger

- due diligence

- Kurs for norske bedrifter
- Nye kurs med oppstart 26. august
- Tre workshops + konsulentveiledning
- Gjennomgår krav, rutiner, verktøy og avveininger
- Kontaktpunktets ansvarlighets
- Jobbe med egne aktsomhetsvurderinger
- Erfaringsutveksling



Følg Kontaktpunktet i sosiale medier!

- Meld deg på vårt nyhetsbrev!

www.ansvarlignæringsliv.no

- Følg oss på Facebook, Twitter, LinkedIn



- Takk for oppmerksomheten

Frode Elgesem, Kontaktpunktet